

Arthur Merghelynck

100 jaar geleden overleden

PIETER DONCHE

65

De genealoog, oudheidkundige en restaurator van bouwkundig erfgoed Arthur Merghelynck overleed dit jaar precies 100 jaar geleden. Dit wordt deze zomer passend herdacht met tentoonstellingen aan hem gewijd in het kasteel Beauvoorde (Wulveringem-Veurne) en het Hotel-Museum Merghelynck (Ieper). Er verschijnt ook een themanummer van *Openbaar Kunstbezit*, waarin vooral zijn beide historische woonsteden belicht worden en een tentoonstellingscatalogus *Arthur Merghelynck, de passies van een edelman* met diepgaandere artikelen over zijn persoon en zijn fonds. Zijn bijdrage in de ontsluiting van historische bronnen, van belang voor de genealogie van families uit westelijk West-Vlaanderen kan nauwelijks overschat worden.

Arthur Merghelynck
(Ieper, 9 maart 1853 – Ieper, 14 juli 1908)

Jonker Arthur Merghelynck werd geboren te Ieper op 9 maart 1853 als zoon van Leopold Merghelynck, schepen van Ieper en Elisa Carton, dochter van een oud-burgemeester. Zijn rechtstreekse voorvaders waren toen al sinds meerdere generaties actief in het stadsbestuur of in stedelijke instellingen van Ieper. De verankering van de familie Merghelynck met de stad Ieper, was, sinds zij er in 1502 vanuit het Noord-Franse Saint-Georges (tussen Bourbourg en Duinkerke) in ingewe-

ken waren, met elke generatie sterker geworden. Joris Merghelynck was een lakenhandelaar toen hij in 1502 te Ieper een poorteres van de stad huwde en daardoor ook voor zichzelf het poorterschap verwierf. Hij overleed er in 1518. De volgende drie generaties waren tingieters en zij vervulden in hun ambacht ook de rol van verificateurs. In de 5de generatie was Jan Merghelynck (1612-1674) brouwer in de brouwerijen Sint-Arnold en de Groene Hoed te Ieper.

66

Vermoedelijk deed Jan goede zaken want zijn beide zonen konden studeren: de oudste werd priester en kanunnik van de Ieperse Sint-Maartenskathedraal, de jongste licentiaat in de rechten, advocaat in het Parlement van Vlaanderen te Doornik, in 1699 koninklijk raadsheer in het baljuwgerecht (*Bailiage et Siège Royal*) van Westelijk Vlaanderen te Ieper en vanaf 1704 in het dan nieuw opgerichte gerechtshof *Siège Présidial*. (De kasselrij Ieper was samen met andere delen van Vlaanderen van 1678 tot 1713 aangehecht bij Frankrijk). Tegelijk bouwde hij ook een loopbaan uit in het stadsbestuur. Met hem was de sociale opgang van de familie Merghelynck in een hogere versnelling ingezet. Vanaf het einde van de 17de eeuw treft men de Merghelyncks - voortaan ook bijna steeds licentiaten in de rechten - aan als raadslid, schepen, schatbewaarder of in andere bestuursfuncties van de stad.

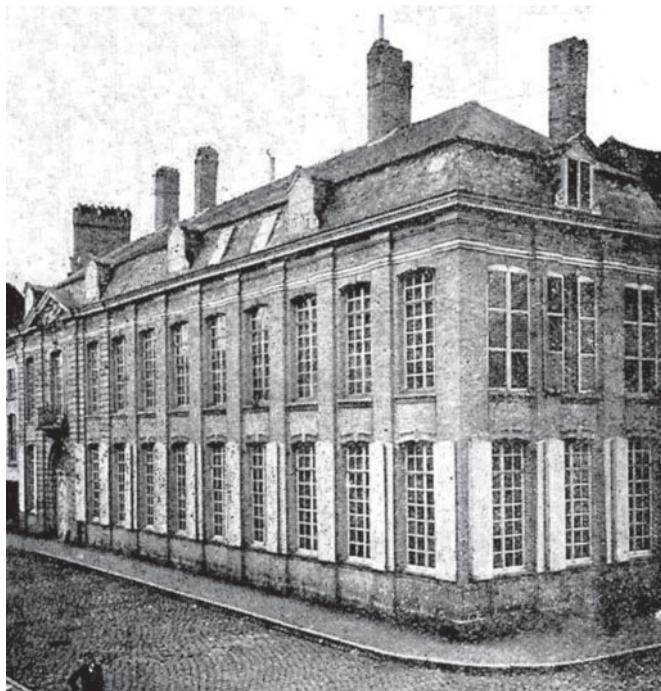
Op het einde van de 18de eeuw bereikte de sociale opgang een nieuw hoogtepunt: François Ignace Merghelynck (1744-1795), erfachtig schatbewaarder van Ieper en hoogbaljuw van stad en graafschap Mesen, werd in 1773 in de adelstand verheven. Zijn nieuw verworven status was aanleiding om een jaar later drie huizen aan te kopen, deze af te breken en er een grote en zeer stijlvolle herenwoning te doen optrekken, het huidige Hotel-Museum Merghelynck.

Zijn kleinzoon Leopold (1819-1866, de vader van Arthur) werd in 1861 gemeenteraadslid en in 1862 schepen van de stad. Hij overleed vrij jong als schepen in functie op 47-jarige leeftijd. Hij liet twee zonen na. De oudste, Ferdinand (1845-1917) werd doctor in de rechten en de politieke en administratieve wetenschappen, was een tijd advocaat te Brussel, van 1876 tot 1915 provincieraadslid van West-Vlaanderen en in 1879 arrondissementscommissaris van Ieper.

Zijn acht jaar jongere broer Arthur koos een geheel andere loopbaan. Op 18-jarige leeftijd was hij met de genealogie in aanraking gekomen, wat weldra uitgroeide tot een grote passie, gedoubleerd met een al even grote passie als oudheidkundige. Als een gefortuneerd man had hij geen beroepsinkomen nodig om te kunnen leven en hij wijdde zich dan ook geheel aan zijn passies. Al in 1877 publiceerde hij, op 24-jarige leeftijd i.s.m. Hector van den Brande een boek in twee delen: *Recueil de généalogies inédites de Flandre*.

Kasteel Beauvoorde (Wulveringem-Veurne, 1591-1617)

Hotel Merghelynck (Ieper, 1774-76)

Twee jaar eerder, op amper 22-jarige leeftijd had hij het vervallen kasteel Beauvoorde te Wulveringem aangekocht. Hij begon meteen met de restauratie. Hij stoffeerde het ook overvloedig met allerlei kunstvoorwerpen om de sfeer van een adellijke woonst uit de 17de eeuw te reconstrueren.

Toen in 1892 het grote Hotel te Ieper dat zijn overgrootvader François had gebouwd, te koop werd gesteld, kocht hij het meteen aan. Hij richtte het in als een museum van 18de-eeuwse architectuur en woninginrichting, dat ook door het publiek kon bezocht worden.

68

Voor de inrichting en meubilering van deze beide historische woonsteden liet hij zich in zijn aankopen deskundig adviseren door erudiete kenners.

Het succes van zijn genealogische publicatie *Recueil ...* had bij hem het idee doen groeien om een handschriftenfonds samen te stellen dat alle informatie uit genealogische bronnen met betrekking tot de oude families uit de kasselrijen Veurne en Ieper en aangrenzende streken zou omvatten. Hij besteedde er 18 jaar van zijn leven aan, werkend zonder ophouden. Vele honderdduizenden akten uit archieven van openbare instellingen (poortერი, wezerij, rekeningen van stad- en kasselrijbesturen, feodale instellingen), notariaat, tellingen, archieven van gilden, wateringen, kloosters, broederschappen, kapittels, hospitalen enz... werden ontleed en opgetekend in zijn handschriften. Daarnaast vonden ook verzamelingen van graf-schriften, genealogieën, historische kronieken, originele buitenpoorterboeken en allerlei oude familiepapieren die hij had verzameld een plaats in zijn fonds. Veel aandacht besteedde hij ook aan de ontsluiting van zijn massa's ontleidingen door middel van voorbeeldig opgestelde alfabetische naamtafels. Een lijvige inventaris werd gepubliceerd in 1896-97.

Hij was ook archivaris van de steden Veurne (1888-1897) en Ieper (1892-1897). Vanaf 1892 was hij lid van de *Conseil Héraldique de Belgique*. In 1894 verscheen een eerste monografie over het Hotel Merghelynck op zeer kleine oplage, met vooral foto's van hoge kwaliteit en op groot formaat. In 1900 verscheen een nieuwe, veel gedetailleerder studie op klein formaat maar op grote oplage, om tegemoet te komen aan de vraag van de vele bezoekers. In 1900-01 publiceerde hij een zeer uitgebreide beschrijving van het kasteel Beauvoorde met ruime aandacht voor de families die er gewoond hadden van de 15de eeuw tot 1900.

Hij huwde in 1895, op 42-jarige leeftijd met de 29-jarige Juli-ana Flyps, dochter van een kleine landbouwer. Dit huwelijk buiten zijn stand werd hem door zijn familieleden en de

Ieperse *upper class* niet in dank afgenomen. Zij hadden geen kinderen.

Vanaf 1901 leed hij aan een oogkwaal die hem steeds meer hinderde in zijn activiteiten. Hij overleed op 14 juli 1908. Zijn echtgenote bleef nog 33 jaar de douairière van Beauvoorde tot aan haar overlijden in 1941. Bij testament had Arthur Merghelynck het kasteel Beauvoorde en het Hotel Merghelynck gelegateerd aan de Belgische Staat ten einde het ter beschikking te stellen aan resp. de Koninklijke Vlaamse Academie en de Académie Royale Française. Zijn genealogisch fonds schonk hij aan de Koninklijke Bibliotheek. Het vormt er in de afdeling handschriften het Fonds Merghelynck, een onuitputtelijke goudmijn voor genealogische gegevens van families uit westelijk West-Vlaanderen en aangrenzende gebieden.